

Ք Ա Ղ Ա Ք Ա Կ Ա Ն

ԱԿՉԱՅԻ ԹՈՒՐԻՔԻԱ ՎԵՐԱԴԱՐՁԸ ՆՈՐ ՀԱՐՑԱԴՐՈՒՄՆԵՐ ԿԸ ՍՏԵՂԾԷ

Յովհաննէս Պօպու Ք. պայլը 1981ին մանա- փարձի ենթարկած Մեհմէթ Ալի Ակչա. երբ վեր- քերս Պոլսոյ օդակայանին մէջ օդակառէն գործ- ակաւ. իրեն հետ բերաւ թուրքիոյ ամէնէն մուր- ցադանիքներէն մաս մը:

Տակաւին յստակ չէ սակայն. թէ ան իր գլու- ցածները պիտի բացայայտէ. թէ ոչ: Իտալական բանտերու մէջ իր 19 տարուան բանտարկու- րեան ընթացքին ան ոչ մէկ յստակ տեղեկու- րիւն տուաւ մանափարձին պատճառներուն կամ ծրագրումի աշխատանքներուն մէջ իրեն օգ- ւնողներուն մասին: Շատ մը բուրբեր կը հաւա- ասան. որ նոյնը պիտի ընէ նաեւ Թուրքիոյ մէջ:

Ակչա. որ ցման բանտարկութեան զատա- արտուած էր. երբ ըջարբի. 13 Յունիսին. ազատ արձակուեցաւ եւ լանձնուեցաւ Թուրքիոյ: Իտալիոյ հայրազան Քարլո Ազելլիո Չիամփի ղլտել տուաւ. թէ ինք հրահանգած էր անոր ազատ արձակումը՝ պայտին պահանջով:

Ակչա ղինեակներու ուղեկցութեամբ տար- ւած էր բարձրորակ ապահովական համակար- գով օժտուած Քարթալի բանտը:

1970ական բուականներուն Ակչա անդամակ- ցած էր նոր գեղարվեստական ղինեակներու խումբի մը. որ կ'ուզէր Թուրքիան մաքրել ծա- իակողմեան ազդեցութիւններէն: Փաստեր կան. որ ղինեակներու այդ ցանցը կապ ուներ ծալրայեղ աշակողմեան քաղաքագետներուն. իրաւապահ մարմիններու բարձրատիման հրա- մանատարներու եւ գաղտնի սպասարկութեան գործակալներու հետ:

Ակչա ձերբակալուած էր 1979ին ազատա- կան օրաբերքի մը իմբագիրը՝ Ապտի Իփեքչին սպաննած ըլլալուն համար. սակայն ղատավա- րութեան ատաջ խոյս տուած էր բանտէն: Իր բացակայութեան մահուան ղատարարտուած

էր. սակայն ղինեակներու փոխուած էր 10 տարուան բանտարկութեան: Ան Իփեքչին սպա- նութեան մասին եւս լուռ մնացած է:

«Անոր անկեղծ վկայութիւնը երկրաշարժ մը պիտի ըլլայ Թուրքիոյ համար», նշեց Իփեքչին մ'օտ բարեկամներէն յօգուածագիր Սամի Քո- հէն եւ աւելցուց. «Ան շատ բան պետք է գիտնայ ծալրայեղ աշակողմեաններուն եւ գաղտնի սպասարկութեան. իրաւապահ մարմիններուն եւ ապուէս կոչուած «խորունկ պետութեան» մ'իւս մասնակիներուն մ'իջեւ գոյութիւն ունեցող կապերուն մասին»:

Վերջին տարիներուն քանի մը առիթներով շշուկներ բարձրացան թրքական կենկերուն. ղմբեցուցիչի վահառականներուն. ծալրայեղ աշակողմեան ղինեակներուն եւ պետական բարձրագոյն պաշտօնեաններուն մ'իջեւ գոյու- թիւն ունեցող կապերուն մասին:

Թուրքերը այդ կապերու փաստերուն առա- ջին անգամ հանդիպեցան 1996ին. երբ իրաւա- պահ մարմիններու բարձրատիման հրամանա- տար մը եւ ծալրայեղ աշակողմեան հերոյինի վահառական մը մ'իւսմարտար մահացան ինք- նաշարժի արկածի մը հետեւանքով: Անոնց մ'իւս- սին ստեղծուած մասին հարցազրուածները առիթ տուին խորհրդարանական հետապնդումներու եւ աղբջեցուցիչ բացայայտումներու:

Հակառակակնոր. որ այդ ըսի-ըսանները օրին ցնցեցին Թուրքիան. սակայն հարցը հետապնդե-

ղողները հետագային գտնուեցան. որ բանա- կը եւ ապահովական այլ գործակալութիւններ արգելք կը հանդիսանան իրենց գործին եւ ընկուտիւններուն:

Այս տարի թրքական ոստիկանութիւնը շարք մը ղարձակումներ գործեց Հզուալայի բարձր- տոցներուն վրայ. ուր ղալտակներուցան ղար- ղարանքի ենթարկուածներու տասնեակ մը ղիակներ:

Քանի մը թղթակիցներ եւ քաղաքագետներ ղալտարարեցին. որ Հզուալան կը գործակցէր ապահովական մարմիններու հետ. հարաւարե- լեյեան Թուրքիոյ մէջ. ուր 1990ականներէն ի վեր հարկարար թիւրտ ազգայնականներ ան- հետացած կամ սպաննուած են:

Վերջին քանի մը տասնամեակներուն կա- տարուած սպանութիւններու հետիւնակներէն շատեր կապ ունեցած են Ազգայնական Շար- ժում («Էմ. Էլչ. Փլ») կոչուող ծալրայեղ աշա- կողմեան կուսակցութեան հետ. որ ներկայիս մաս կը կազմէ կառավարական իշխող ղմարկ- ցութեան եւ անոր ղեկավարը՝ Տեւէթ Պանչէլի ալժմու փոխ վարչապետն է: Պանչէլի կը ղալտա- րարէ. որ իր կուսակցութիւնը ձերբազատած է բրտութեան:

Քայց եւ այլուէս. Մեհմէթ Ալի Պլաւտ. բուրք թղթակից մը. որ իտալական բանտին մէջ գտնուած ատեն երեք անգամ հարցազրուց ու-

նեցած էր Ակչայի հետ. կ'ըսէ. թէ «ես չեմ կար- ձեր. որ Ակչա գաղտնիքներ գործս պիտի տայ. որովհետեւ ան կը վախնայ իր կեանքին վրայ... մ'ի մոռնաք. որ ան օգուտիւն ստացաւ բան- տէն փախելու համար. երբ ղատավարութեան ընթացքին ղալտարարեց. թէ պիտի բացայայտէ իր գլտածները»:

«Պլաւտու նաեւ կը նշէ. թէ «ան հաւանաբար կը մտածէ. որ եթէ քանի մը տարի մ'ան ղալտին մէջ. ապա պիտի կարենայ գործս գալ ներու- մով... ան կը հաւատայ. որ «Էմ. Էլչ. Փլ» մէջ կան մարդիկ. որոնք անպայման կը պաշտպա- նեն իրենց ինչ ղալտակիցները»:

Վարչապետ Պլաւէթ Էնեւլտ. որ իր թղթա- կից եղած տարիներուն աշխատած էր Իփեքչին հետ. շնորհակալութիւն ղալտեց իտալիոյ Ի- փեքչին սպաննողը Թուրքիոյ վերադարձուե- լուն համար:

«Պլաւտու կողմէ անաբելիչ Ակչան թրքա- կան արղարղատութեան ղանձնումը շատ կա- րեւոր իրադարձութիւն է». կը նշէ Պլաւտու եւ կ'աւելցնէ. թէ «այդ մէկը կրնայ քաղաքներէ Իփեքչին սպանութեան գաղտնիքները եւ կըր- նայ ղուսաւորել մեր վերջին շրջանի սպանու- րեան մուր էջերէն քանի մը հատը»:

ՍԹԵՅԸՆ ԸԻՆԸԸՐ

«Հերըտ Թրիպիոն»

ՓԼԻԹՈՆՆԻՈՄԻ ՀԱՄԱԶԱՅՆՈՒԹԵԱՆ ԱՆՆԿԱՏ ՀԵՏԵՒԱՆՔՆԵՐԸ

Մոսկուայի մէջ կայացած Քիւնթըն-Փուլին գերատնտեսար ղանգեցաւ համաձայնութեան մը. որուն հիման վրայ Միացեալ Նահանգներ եւ Ռուսիա որոշեցին. որ իւրաքանչիւրը 34 թոն փոխթնոյթով պիտի փձացնէ գայն վերածելով կու- թրիցային երկտրակայաններու մէջ գործածուող ուժանիւթի- հակառակ անոր. որ այս համաձայ- նութիւնը կորիցային գէնքերու ոչնչացման ծի- րէն ներս համազործակցութիւն կ'ենթարկէ. սա- կայն անոր հետահաս հետեւանքները կրնան ժր- տական անորաղարձ ունենայ կորիցային ուժի տարածման ղմաստով: Անիկայ կրնայ քաղաքա- յին գործածութեան համար համաշխարհային ղանածաւայ պահանջ մը ստեղծել փոխթնոյթով. որ հիմնական ղաղկացուցիչ մըն է կորիցային գէնքերու կառուցման:

գային երկտրակայաններու կողմէ Ռուսիոյ թէ՛ այլ երկիրներու մէջ: Միացեալ Նահանգները ու- նին նման ծրագիր մը. սակայն անոնք իրենց փոխթնոյթով մէջ մասը պիտի թաղեն ապահով ձեւով:

Փոխթնոյթով առաւելութիւնները ղատ են. մէկ կրամ փոխթնոյթով կրնայ մէկ թոն քարիւղի ղափ երկտրակայանութիւն արտադրել. ան թունա- ղար կազեր ղարտադրել եւ օգտագործուելէն ետք անոր մ'նացորդը կարելի չէ կորիցային գէնքերու մէջ գործածել: Սակայն. փոխթնոյթով ղատ աւե- լի փտանգատը է. քան թրտնոյթով. անոր ղողար- ձակումները աւելի վնասակար են եւ աղբջու- թիւներ աւելի երկար կը տեւէ. իսկ կորիցային գէնքերու մէջ անոնց գործածութիւնը աւելի պարզ է: Նկատի առնելով. որ Ռուսիոյ պարագայ- ղին անիկայ պիտի օգտագործուի աւելի քան քսան տարուան կենաբուենցող կայաններու մէջ. Չեւ-

նոպիլի նման արկած մը ղատ աւելի ղուրջ հետե- ւանքներ պիտի ունենայ:

Շուրջ 20 տարի պիտի տեւէ երկու երկիրնե- րուն կողմէ փոխթնոյթով որոշուած քանակին սպառումը: Իսկ եթէ համաձայնութիւնը հետա- գային ներտուն նաեւ երկու երկիրներուն փոխ- թնոյթով պահեստին մ'նացեալ ղալտներ. ապա գոր- ձնեալքը պիտի տեւէ 50 տարի: Այս է պատճառը. որ համաձայնող կողմերը կ'ուզեն այլ երկիրներ եւս առնչակից ղարձնել. եւ այս ծիրէն ներս ղատ մը երկիրներ արղէն իսկ հետաքրքրութիւն պու- ցարերած են:

«ՄՈՔՍ» մէջ ղուկայ մը ստեղծելը կը ղառա- ղէ նաեւ այլ նպատակներու: Իւրանոյթով կայան- ները տարեկան հսկայ քանակութեամբ փոխ- թնոյթով թափան կ'արտադրեն եւ անոնց մէջ ձեր- տագործիւր բաւական ղալտային կ'ենթարկէ: «ՄՈՔՍ» ղալտ- տագործումը մէծ ղանաշողութիւն կ'ենթարկէ: «Սակայն փոխթնոյթով գործածութիւնը ու-

նի նաեւ ղալտակայաններու հետեւանքներ: Թափան փոխթնոյթով «ՄՈՔՍ» վերածելու համար նախ պէտք է գտուի եւ գտուած նիւթն է. որ կարելի է օգտագործել կորիցային գէնքերու մէջ: Մինչ Միացեալ Նահանգները կը ղալտարարեն. թէ փոխ- թնոյթով իր պահեստները փձացնելէ ետք ծրա- գրած է ղուժարքի ենթարկել այդ կայանները. Ռուսիա. ղափան եւ երկու պակաս ղարք մը երկիր- ներ ղատ ղատակ ղարձուցած են. որ կ'ուզեն ղա- րունակել փոխթնոյթով իրեն ուժանիւթ գործա- ծութիւնը:

Հարկ է նշել. որ իւրաքանչիւր երկտրակա- ղան տարեկան 43ն 6 թոն «ՄՈՔՍ» պիտի օգտա- գործէ. որ 250էն 300 քիլոկրամ կորիցային գէն- քերու մէջ գործածելի փոխթնոյթով կը պարու- նակէ. ղատ Միացեալ Նահանգներու ուժանիւթի նախարարութեան. այլ քանակը բաւարար է 55 փոքր կորիցային գէնքեր ղինելու:

Միակ այլոնորանքը կորիցային այդ թափան- ները հողին տակ թաղելն էր. ուր անիկայ ենթա- կայ պիտի ղլլար գողութեան. ղնտրանք մը. որ ղացարձակապէս մերժուեցաւ Միացեալ Նահանգ- ներուն կողմէ: Սակայն. այս հարցումով. ղատ աւելի ղլլարին է երկտրակայաններէն գողնալ. քան հրա- կողութեան տակ եղող ստորերկրային կեդրոննե- րէն:

Կը թուի. թէ այս համաձայնութեամբ Քիւն- թըն եւ Փուլին համաշխարհային մ'նայուն մըր- ձաւանջ մը ստեղծեցին:

ՅԵՏԱԶԳՈՒԱԾ
Ազգային Լ. եւ Ս. Յակոբեան քոլեէի տարեկան վիճակահանութիւնը. որ տեղի պիտի ունենայ Հինգշաբթի. 22 Յունիս 2000ին. ղետաձգուած է Հինգշաբթի. 20 Յունիս 2000ին:
ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՄԱԶԱՅՆԻ ՀԱՅ ԿՐԹԱԿԱՆ ԵՒ ՄՇԱԿՎՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՀԻՄՆԱՐԿ
(Գործակցութեամբ եւ հոգանաւորութեամբ Երեսնի Պետական համալսարանի)
Հիմնադրուած 2000-2001 տարեշրջանի հին թէ նոր ուսանողներու արձանագրութիւնները տե- ղի կ'ունենան 19էն 30 Յունիս 2000. ժամը 9:00էն 1:00. Համալսարանի Նշան Փայանձեան ձեւա- րան (Չորաք Էլ Պլաթ):
Հեռ. 01 - 375410
FAX 01 - 375411
• Մուտքի քննութիւնները տեղի պիտի ունե- նան Հոկտեմբերի սկիզբը: Գիշերօթիկ ընդուն- ւելու համար թեկնածուները պարտին իրենց ղի- մունմագիրները ներկայացնել մինչեւ 15 Օգոս- տոս 2000:
ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ
• Յարկաբաժին մը. Ա. ղարկի վրայ. Պաուշըրիէ շրջանին մէջ: Հեռ. 03 - 840125 եւ 03 - 371909:
ԿԱՐՁՈՒ ԸԱՊԻՆ
• Քաղաքի Պիշի մէջ: Օժտուած անձնական տուչով: Հեռ. 03 - 709196:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ
Այսու կը ղալտենք մեր հաւատացեալ ժողո- վուրղին. թէ այս Կիրակի. 25 Յունիս 2000ին. թե- մ'իս բոլոր երկեղեցիներուն մէջ ղընթացս Սուրբ եւ Անմահ ղատարարի պիտի կատարուի հոգեհանգստե- ան ղատուկ արարողութիւն երջանակայնաշատակ Տ. Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Ա. ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑՈՑ ԿԱՌՈՂ Ի- ԿՈՍԻ վախճանման Ա. տարիքին առիթով:
Կը հրաւիրենք հաւատացեալ ժողովուրղը՝ հա- ւաքաբար պիտի ղեհեհառ հօր հոգւոյն ղաղա- ղութեան համար:
ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

ՀԱՄԱԶԱՅՆԻ ՊԱՐԱՐՈՒԵՍԻ ՄԻԱՌՈՐ
«ԸՆԱՐ» ՊԱՐԱԽՈՒՄԻ ԵԼՈՅՈ
Գեղարուեստական ղեկավար եւ պարուսոյց՝ **Ֆելիքս ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ**
Ուրբաթ. 23 Յունիս 2000էն սկսեալ. ամէն Ուրբաթ. Շաբաթ եւ Կիրակի օրերը երեկոյեան ժամը 8:30ին. «Monnot» սրահին մէջ. **ԹԵՐԵԿԱՅՈՅՈՒՆ**. Կիրակի օրերը. կեսօրէ ետք ժամը 4:30ին:
• Տոմսերը ստանալ **ԳՐԱՏՈՒՆ ՕՅԵԼԻՃ (Անթիլիաս), ՏԻՍԵՐՈՒԵԸ GEKA (Պուրձ Համուտ), BARON TRAVEL (Պուրձ Համուտ) եւ Էլոյթի օրերը կ'իջեն:**

ԾԱԽՈՒ ԾՔԵՂ ՅԱՐԿԱԲԱԺԻՆ
• Համբաշ. 150 եւ 138 քառ. մ'երք. վահարման ղլլ- րութիւն: Հեռ. 01-899718:

ՀԱՄԱԶԱՅՆԻ Թ. ՈՈՍԻՆ ԿԵՐՊԱՐՈՒԵՍԻ ԱԿԱԴԵՄԻԱ
1999 — 2000 ՏԱՐԵՇՐԶԱՆԻ ԱՃԱԿԵՐՏԱԿԱՆ ՀԱԻԱՔԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍ
Ուրբաթ. 23 Յունիս 2000. երեկոյեան ժամը 8:00ին. Լ. Շանք Կեղրոնի Դ. ղարկը
ՀՐԱԷՐ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍԷՋ ԸՐԻՍՏՈՆԵՈՒԹԵԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿՐՕՆ ՀՈՉԱԿԱՆ 1700ԱՄԵԱԿԻ ԱՌԻԹՈՎ
«ՀԱՅՈԳԻ» ՄԱՏԵՆԱՃԱՐԻ ԶԵՂՉ - ԿԱՃԱՌԸ
• «Կատարելութեան Ուղին» 3,000 Լ.Ո.
• «Պատմութիւն Ա. Գրիգոր Լուսաւորիչի» 3,000 Լ.Ո.
• «Պատմութիւն Հայոց», Ս. Խորենացի 3,000 Լ.Ո.
• «Վարք Մաշտոցի», Կորին 3,000 Լ.Ո.
• «Վարդանանց Պատերազմ», Եղիշէ 3,000 Լ.Ո.
• «Աղանդներու Հերքում», Ե. Կողբացի 3,000 Լ.Ո.
• «Թաղալիւն Հայոց», Ս. Խանգաւտեան 3,000 Լ.Ո.
• «Լաւո Գու թաւ թէ Գիւնկ» 3,000 Լ.Ո.

ԾԱԼՕԹ. Կերոյիջեալ 8 հատորները միասին կը վաճառուին բացառիկ գինով 20,000 Լ. ոսկի. **ՀԱՄԱԶԱՅՆԻ ԳՐԱԽԱՆՈՒԹ (Պուրձ Համուտ) եւ «ՈՍԿԵՂԱՐ» ԳՐԱՏՈՒՆ Ս. Փրկիչ Եկեղեցոյ ղիմաց:**

